

Sociale innovatie

In deze Syscope komt duidelijk naar voren dat innoveren vooral een sociaal proces is. Mensen doen dat samen, in allerlei verbanden, in lerende netwerken, met ketenpartijen, met ngo's, met onderzoekers of zelfs met ambtenaren. In de samenwerking ontstaan oplossingen. Dat is nogal anders dan een Willy Wortel-achtige manier van uitvinden waar beleidsmakers soms vanuit gaan: het idee dat een wat wereldvreemde technicus in een garage of universiteitslaboratorium iets in elkaar sleutelt en dat vervolgens ten gelde maakt. En omdat het patent blijkbaar onvoldoende oplevert, moeten er fiscale subsidies en technologiefondsen aan te pas komen om meer Willy Wortels succesvol te laten zijn.

Natuurlijk worden er op die manier ook uitvindingen gedaan. Bijvoorbeeld in de ICT en de chemie, waar de agrosector leentje-buur speelt om vernieuwingen over te nemen. Maar in de land- en tuinbouw is innoveren toch veel meer een gezamenlijk proces. Dat komt omdat veel bedrijven te klein zijn om op eigen kracht een vernieuwing door te kunnen voeren. Door de samenwerking met andere bedrijven in diverse vormen van netwerken ontstaat er een klankbord voor ideeën en wordt de onzekerheid verminderd. Innovaties komen bovendien vaak pas in de samenwerking tussen verschillende ketenpartijen tot waarde, waarbij een schaa sprong nodig is voor voldoende kritische massa.

Een nieuw appelras of een nieuwe verpakking is mooi, maar werkt alleen door samen met de retail de marktkansen op te pakken.

Innoverende boeren en tuinders delen hun kennis graag met collega's. Dat lijkt raar: waarom zou je een nieuwe werkwijze waar je geld mee verdient ook bij de buurman introduceren? Sommige ondernemers doen dat uit idealisme. Ze zien dat ze zelf duurzamer produceren en vinden het nuttig als meer mensen de nieuwe methode omarmen. Maar er is ook een economisch belang. Als meer mensen zich bezighouden met biologische, zorg-, stads- of wat voor landbouw dan ook, kan de markt groeien en wordt de koek voor iedereen groter. Ook de lobbykracht richting de overheid neemt dan toe. Er komt meer ondersteuning en scholen gaan met hun onderwijs inspelen op de nieuwe bedrijfstak. Kortom, de verandering wordt een vernieuwing die een plek verdient. Het innovatiesysteem krijgt daarmee zichzelf versterkende positieve externe effecten, zeggen economen dan.

Behalve in het bedrijfsleven zijn ook in het maatschappelijk leven vernieuwingen nodig om de uitdagingen voor de toekomst het hoofd te bieden. Denk eens aan de gezondheidszorg of het buurtwerk in oude wijken waar de dienstverlening én efficiënter én effectiever moet worden. Voedsel en groen kunnen daarin een rol spelen. Je ziet dat

terug in zorglandbouw, schoolmaaltijden, stadslandbouw, groen in de stad en een hele reeks andere initiatieven. Dat leidt weer tot nieuwe wisselwerkingen met het bedrijfsleven. Maatschappelijke vernieuwing zal echter niet lukken zonder overheidssteun, stelde onlangs een EU-rapport, omdat initiatieven de gevestigde orde uitdagen en te risicovol zijn voor de markt. De overheid moet daarom de benodigde experimenteer-ruimte bieden, om de transitie naar toekomstige systemen een duwtje te geven. Juist in deze economische crisis is vernieuwing en dus steun van de overheid hard nodig!

Krijn Poppe

Krijn Poppe werkt bij Wageningen UR en is Chief Science Officer bij EL&I. Reageren kunt u via [e krijn.poppe@wur.nl](mailto:krijn.poppe@wur.nl)

syscolumn